

SOSIAALITYÖN TULEVAISUUSSELVITYS

**Pekka Karjalainen, Anna Metteri &
Minna Strömberg-Jakka**

**Maakunnallistuva aikuissosiaalityö
14.2.2019**

#sosiaalityöntulevaisuus

Asettaminen

- STM asetti 2.10.2018 selvityshenkilöryhmän pohtimaan sosiaalityön tulevaisuutta sekä laatimaan konkreettiset toimenpide-ehdotukset sosiaalityön tulevaisuuden vision toteuttamiseksi
- Selvityshenkilöryhmä: YTT **Anna Metteri**, VTL **Pekka Karjalainen** ja VTM **Minna Strömberg-Jakka**
- Työskentelyaika 10/2018 → 2/2019
- Työn tukena laaja taustaryhmä
- Hyödynnetään kansallisia työryhmiä ja verkostoja sekä kokeiluhankkeita
- Työ sovitetaan yhteen muiden sosiaalihuoltoa kokevien selvitystöiden kanssa

Tehtävä

- Määritellä, mihin aikuisten parissa tehtävällä sosiaalityöllä pyritään yhteiskunnassa, yhteisöissä ja yksilöiden kohdalla
- Tunnistaa keskeiset ilmiöt ja toiminta-areenat, joiden kohdalla sosiaalityön osaamista eniten tarvitaan
- Löytää keinoja sosiaalityön tavoitteellisuuden ja vaikuttavuuden näkyväksi tekemiseen ja todentamiseen arjen perustyössä
- Esittää ratkaisuja sosiaalityön osaamistarpeisiin vastaamiseksi sekä vaikuttavien työmenetelmien ja monialaisen yhteistyön edistämiseksi
- Esittää konkreettisia sosiaalityön ja asiakasohjauksen toimintamalleja maakunnallisessa toimintaympäristössä
- Huomioida erityisesti paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen

Keskeisimmät havainnot

Sosiaalityön paikka, rooli, toimintatapa ja kohde

- Työn kohdentuminen vai kohdentaminen?
- Asema muuttuvassa etuus- ja palvelujärjestelmässä
- Roolit, tehtävät ja paikat monialaisilla yhdyspinnoilla:
 - Työllisyyden hoito
 - Kela
 - Sote-palvelut
 - Mielensterveys- ja päihdetyö
 - Asumissosiaalinen työ
 - Erityisalat (koulu, poliisi, puolustusvoimat, vankilat ym.)
 - Kolmas sektori
 - Ostopalvelut
- Brändi, imago, julkisuuden hallinta ja vetovoima ammattina – näkymättömyys, hiljaisuus & rohkeuden puute?
- Julkisen sosiaalihuollon järjestämisvastuulla hallintopäätöksin sekä osallistavan ja valtaistavan työn eettisin periaattein

Sosiaalityön resurssit, johtaminen ja työhyvinvointi

- Asiakasmäärät, pitkät jonot asiakkuuksiin → mahdollisuudet aitoon kohtaamiseen ja auttamiseen? Kelasiirto ei auttanut tarpeeksi, ja jos auttoi, niin esiin kuoriutui lisää tehtävää
- Heikosti toimivat tietojärjestelmät (ohjelmistot + laajempi infra)
- Työtilat
- Työn arvostus – palkka, pakkotahtisuus, autonomisuus
- Osaamisen johtaminen: tehdäänkö vain se mikä on pakko? Korkeasti koulutetut ovat jumissa asiantuntijoina, työntekijöiden vaihtuvuus suurta, ei synny asiakassuhteita
- Eettinen kuormitus: ei ole keinoja vaikuttaa reunaehtoien vuoksi – sama koskee rakenteellista työtä
- Työhyvinvointi ja jaksaminen

Orientaatiot ja vaikuttavuus

- Suuri tarve menetelmällisen osaamisen kehittämiselle
- Mahdollistettava suunnitelmallisen ja tehostetun työn tekeminen
- Liittyy vaikuttavuuteen:
 - kirjaaminen
 - toimintakyvyn mittarit
 - vaikuttavuusmittarit, joissa huomioidaan tavoitteet, interventio, olosuhteet, vaikuttavat mekanismit ja muutos
- Vaikuttavuus palvelutoimintaa läpäisevänä rakenteena
- Asiakasosallisuus osana metodisuutta
- Osaamisen syventäminen toisiaan täydentävinä orientaatioina:
 - Ennakoiva työ sosiaalisena investointina
 - Tehostettu yksilötyö eli kuntouttava sosiaalityö
 - Yhteisösosiaalityö (yhdyskuntatyö / lähityö)
 - Rakenteellinen sosiaalityö

Sosiaalityö rakenteissa ja rakenteet sosiaalityössä

- Sosiaalihuoltolaki: vahva yleislaki, nähdään mahdollisuuksia luovana, mutta toimeenpano takeltelee:
 - suunnitelmat, palvelutarpeen (monialainen)arviointi, omatyöntekijäisyys, rakenteellinen sosiaalityö, (sosiaalinen kuntoutus)
- Tehtävärakenne
- Koulutus, täydennyskoulutus, erikoistumiskoulutus, kehittämistyö
- Puuttuvat uralla etenemisen rakenteet
- Sosiaalihuollon organisaatiot kehittyvät hitaasti asiantuntijaorganisaatioina
- Tiedon tuottamisen rakenteet (perinteinen & digitalisaatio)
- Sosiaaliturvan kokonaisuudistus, perhevapaaudistus, työttömyysturvan uudistus, aktiivimalli, perustulokokeilu, kuntoutuksen uudistus sekä sote- ja maakuntaudistukset

Sosiaalityö ja digitalisaatio

Mahdollisuudet

- Palvelujen saatavuus: riippumattomuus virastojen aukioloajoista, jonoista, asuinpaikasta
- Palvelujen tasavertaisuus ja nopeus
- Viranomaisten keskinäinen tiedon jakaminen ja kommunikointi
- Viranomaisten osallistumisen mahdollisuudet
- Sosiaalityön orientaatioissa:
 - vaikuttavuuden arvioinnin teknologiat työn tehostamisessa
 - jalkautumisen uudet muodot esim. nuorten tavoittamisessa
 - yhteisötyön uudet muodot
 - mahdollisuudet rakenteellisessa sosiaalityössä ja tiedon välittämisessä ja sosiaalisessa raportoinnissa

Haasteet

- Noin miljoona henkilöä ”tietoyhteiskunnan rajalla”
- Verkkoasioinnin ja älylaitteiden osaaminen on täysivaltaisen yhteiskunnallisen osallisuuden edellytys
- Tietoyhteiskunnasta syrjäytymisen muodot – ”saavutettavuus”:
 - Olosuhteet ja taloudelliset resurssit
 - Tiedot, taidot, epävarmuus ja sosiaaliset kompetenssit
 - Osaamisen puute
 - Digitaalinen uuslukutaidottomuus
 - Sairaudet ja kyvyttömyys
- Edellyttää myös palvelujen henkilöstön osaamisen päivittämistä
- Onko sosiaalihuollossa pedagogista osaamista ja aikaa tukea asiakkaita "kansalaistaitojen" oppimisessa?
- ”Paperipalveluista” ei voida kokonaan luopua tai sitten tarvitaan resursseja siihen, että joku asioi ihmisten puolesta ja kanssa

Sosiaalityön kehittämistoiminta ja hyvien käytäntöjen paikantuminen

Kehittämistoiminta

- PRO SOS -hanke: <http://www.prosos.fi/tulokulmat/#1>
- ISO-SOS -hanke: <https://www.isonet.fi/iso-sos-hanke>
- Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilu: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/osallistavan-sosiaaliturvan-kokeilu>
- Sosiaalialan osaamiskeskusten hankkeet
- Kuntien kehittämistyö
- SOKRA: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/hankkeet-ja-hanketuki/kenelle-sokra-on>
- SOSKU: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku>
- Matka sosiaaliseen osallisuuteen (aikuisten etsivän työn malli): <http://www.loviisansanommat.net/matka-sosiaaliseen-osallisuuteen/>

Hyviä käytäntöjä

- Jalkautuminen asiakkaiden pariin: kotikäynnit, toimiston ulkopuolelle, tekemään yhdessä (esim. kävelyille, torikahville, kuntosali)
- Jalkautuminen järjestötoimijoiden & viranomaistahojen kanssa
- Ryhmätoiminnot: kotouttaminen, kielistartti, paikallisyhteisöt, tekemisen kautta osallistaminen (kalastus, eräily, retket, vuokrapalstat)
- Tehostettu yksilötyö, toiminnallinen sosiaalityö
- Kokemusasiantuntijat, asiakasraadit
- Asumissosiaalinen työ, yhdyskunta- ja aluetyö, yhteisötyö, lähityö, rakenteellinen sosiaalityö
- Sosiaalisen median hyödyntäminen
- Viranomaisten uudet yhteistyökäytännöt (esim. Kela-kunnat; työhallinto-kunnat; Skype-ringit jne.)

Sosiaalityön tulevaisuus

- Ei vain sosiaalityönä, vaan:
 - Sosiaalityö osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa
 - Sosiaalityö osana etuuksia ja palvelurakennetta
 - Sosiaalityö osallistumassa ja luomassa osallisuuden edellytyksiä
- Hallinnon sektoraalisuus murtuu, ei voida sitoa nykyisiin hallinnonaloihin
- Uudenlaiset tietoon ja osaamiseen perustuvat käytännöt
- Sosiaalityön metodisuus – geneerinen malli
- Sisällöt määräytyvät ilmiöiden ja toimintaympäristöjen mukaan → erikoistumista uudella tapaa laajempaan?
- Sosiaalityö edellyttää erityistä asiantuntijuutta, jonka on kehityttävä ammattieettisten periaatteiden mukaan

Maakunnallistuva aikuissosiaalityö 14.2.2019

- Mitä tarvitaan tapahtuvaksi lyhyellä aikajänteellä (konkreettiset toimet) / pitkällä (tiekartta). Kolme tärkeintä.
- Metodisuus: menetelmällisyyden merkitys osaamisessa. Mitä toimenpiteitä?
- Mitä pitää tapahtua yhdyspinnoilla tehtävässä työssä?
- Paljon palveluja tarvitsevien tunnistaminen ja tuen tarpeen arvioinnin toimintamallit monialaisessa työssä?
- Osaamisen johtaminen: konkreettiset toimenpiteet?
- Sosiaalityön ja -ohjauksen asemoituminen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksissa